

วิถีทัศน์แนะนำเกษตรกรต้นแบบการปลูกสร้างสวนป่า: [นายสมศักดิ์ ปัญญาวิชา](#)

หัวข้อ การนำเสนอ

ก

ประวัติเกษตรกร

ข

ข้อมูลสวนป่า

01

ความคิดริเริ่มและความ
พยายามฟื้นฟูป่าอนุรักษ์ในการ
ปลูกสร้างสวนป่า

02

ผลงานความสำเร็จ
และความยั่งยืนในอาชีพ

03

ความเป็นผู้นำและเสียสละ
เพื่อประโยชน์ส่วนรวม
ในด้านต่าง ๆ

04

การอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม

ก

ประวัติเกษตรกร

นายสมศักดิ์ ปัญญาวิชา

อายุ: 60 ปี
ที่อยู่ปัจจุบัน: บ้านเลขที่ 44 หมู่ที่ 3 บ้านช่องลม ตำบลดอนศิลา
อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย
การศึกษาสูงสุด: ศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ
ระดับที่ 4 (ประโยคมัธยมศึกษา)
อาชีพหลัก: เกษตรกรรม
อาชีพรอง: รับจ้างปลูกป่าและดูแลสวนป่า
รายได้เฉลี่ยของครอบครัว: 160,000 บาท/ปี
ประวัติการทำงาน:

พ.ศ. 2559 – 2566
(31 มีนาคม 2566)

ผู้ใหญ่บ้าน บ้านช่องลม

ปัจจุบัน

- สมาชิกเครือข่ายเกษตรกรปลูกป่า
จังหวัดเชียงราย
- ประธานคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน
บ้านช่องลม
- ประธานเครือข่ายป่าชุมชนอำเภอเวียงชัย
- รองประธานเครือข่ายป่าชุมชน
จังหวัดเชียงราย

เส้นทางการเข้าสู่วงการปลูกสวนป่า

2535-2542 (7 ปี)

รับจ้างเพาะชำกล้าไม้ ปลูก และดูแลสวนป่า
ให้ ท่านสมศักดิ์ สิงห์ลทะ อธิบดีรองอธิบดี
กรมประมงและอธิบดีกรมวิชาการเกษตร

ก่อนปี 2521

เกิดวิกฤตราคามันสำปะหลัง
ข้าวโพด และข้าวไร่ ตกต่ำ

2521-2524 (3 ปี)

ช่วยงานเพาะชำกล้าไม้ กรมป่าไม้
(เรือนเพาะชำกล้าไม้แม่กกฝางขวา)
และได้รับการแนะนำจากเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการ
ปลูกต้นไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์

2542

ปลูกสัก (ชนิดแรก)

(โครงการส่งเสริม
การปลูกไม้เศรษฐกิจ
ประจำปี พ.ศ.
2542-2546)

2552

ตัดไม้สักเพื่อนำมา
ใช้ประโยชน์ครั้งแรก

2553

ปลูกพะยุง

2555

เริ่มขุดล้อม
ไม้พะยุงขาย

2563

ปลูกพะยุง (เพิ่มเติม)
และเริ่มปลูกพะยุงไทรลำ
และไม้เศรษฐกิจชนิดอื่น ๆ

2564

ปลูกยูคาลิปตัส

(โครงการส่งเสริมการปลูกไม้
โตเร็วเพื่ออุตสาหกรรม ประจำปี
พ.ศ. 2564-2566)

แนวคิดและวัตถุประสงค์ในการปลูกสวนป่า

เศรษฐกิจ
Economic Aspect

สังคม
Social Aspect

สิ่งแวดล้อม
Environmental Aspect

“ผมคิดว่า ถ้าได้ลงมือ
ปลูกสวนป่าแล้ว จะต้อง....

- ได้ผลผลิตที่คุ้มค่า
(Productivity)
- ยั่งยืนถาวร (Sustainability)
- เกษตรกรในพื้นที่
ยอมรับและทำตามได้
(Adaptability)

๗

ข้อมูลสวนป่า

แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งสวนป่า
จำนวน 4 แปลง
เนื้อที่รวม 30-3-28 ไร่

หมู่ที่ 3 บ้านช่องลม ตำบลอนศิลา
อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

ไร่ศักดิ์ -
The Teak Farm

แปลงที่ 4

- เนื้อที่สวนป่า: 8-1-20 ไร่
- สปก. 4-01 ค
(นางปสุตา ปัญญาวิชา - ภรรยา)

แปลงที่ 3

- เนื้อที่สวนป่า: 2-0-19 ไร่
- โฉนดที่ดิน
(นายสมศักดิ์ ปัญญาวิชา)

แปลงที่ 2

- เนื้อที่สวนป่า: 11-0-39 ไร่
- โฉนดที่ดิน
(นายสมศักดิ์ ปัญญาวิชา)

แปลงที่ 1

- เนื้อที่สวนป่า: 9-1-50 ไร่
- โฉนดที่ดิน
(นายสมศักดิ์ ปัญญาวิชา)

← เข้าเมืองเชียงราย อ.เทิง →

1421

1421

1421

14

1152

1152

แผนผังแสดงขอบเขตแปลง และการใช้ประโยชน์ที่ดิน

- แปลงที่ 3**
- สวนป่าเติมแปลง
จำนวน 2-0-19 ไร่
 - ปลูกระบบเชิงเดี่ยว
และแบบวนเกษตร

นาข้าว
คลองขุดกักเก็บน้ำ

- แปลงที่ 2**
- สวนป่า
จำนวน 4-00-00 ไร่
 - ปลูกระบบผสมผสาน
และแบบวนเกษตร

พืชไร่ (มันสำปะหลัง)

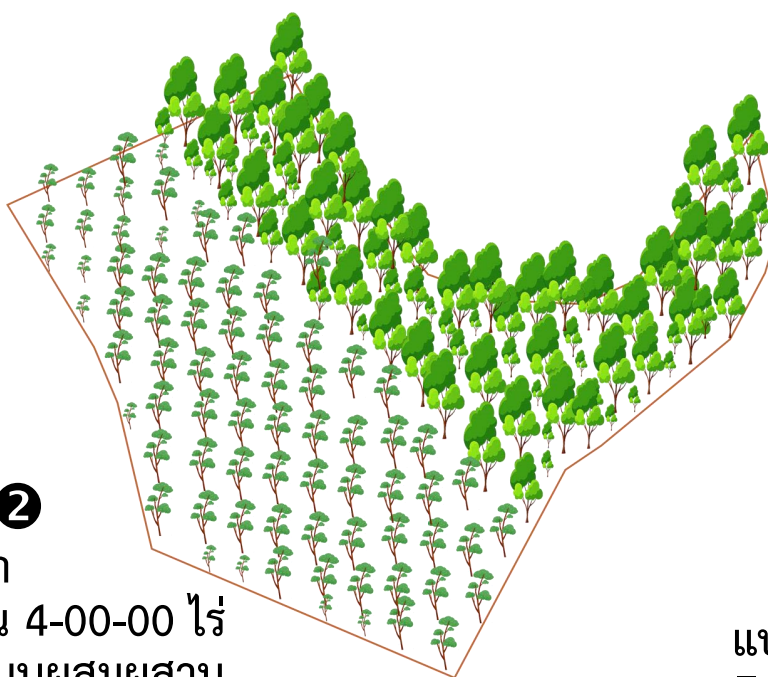
ไม้ผล

พื้นที่ทิ้งต่อไม้, เศษไม้

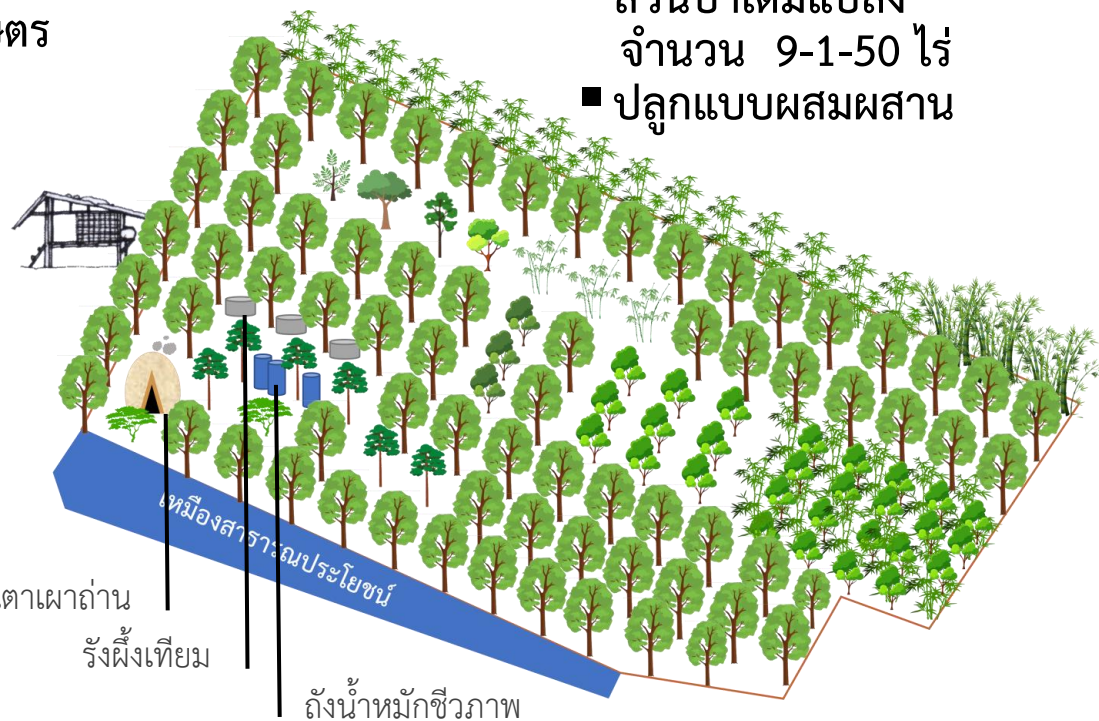
พืชสวน

**สวนเกษตร
จำนวน 7-00-39 ไร่**

บ่อเลี้ยงปลา

- แปลงที่ 4**
- สวนป่าเติมแปลง
จำนวน 8-1-20 ไร่
 - ปลูกระบบผสมผสาน
(แบ่งสัดส่วน)

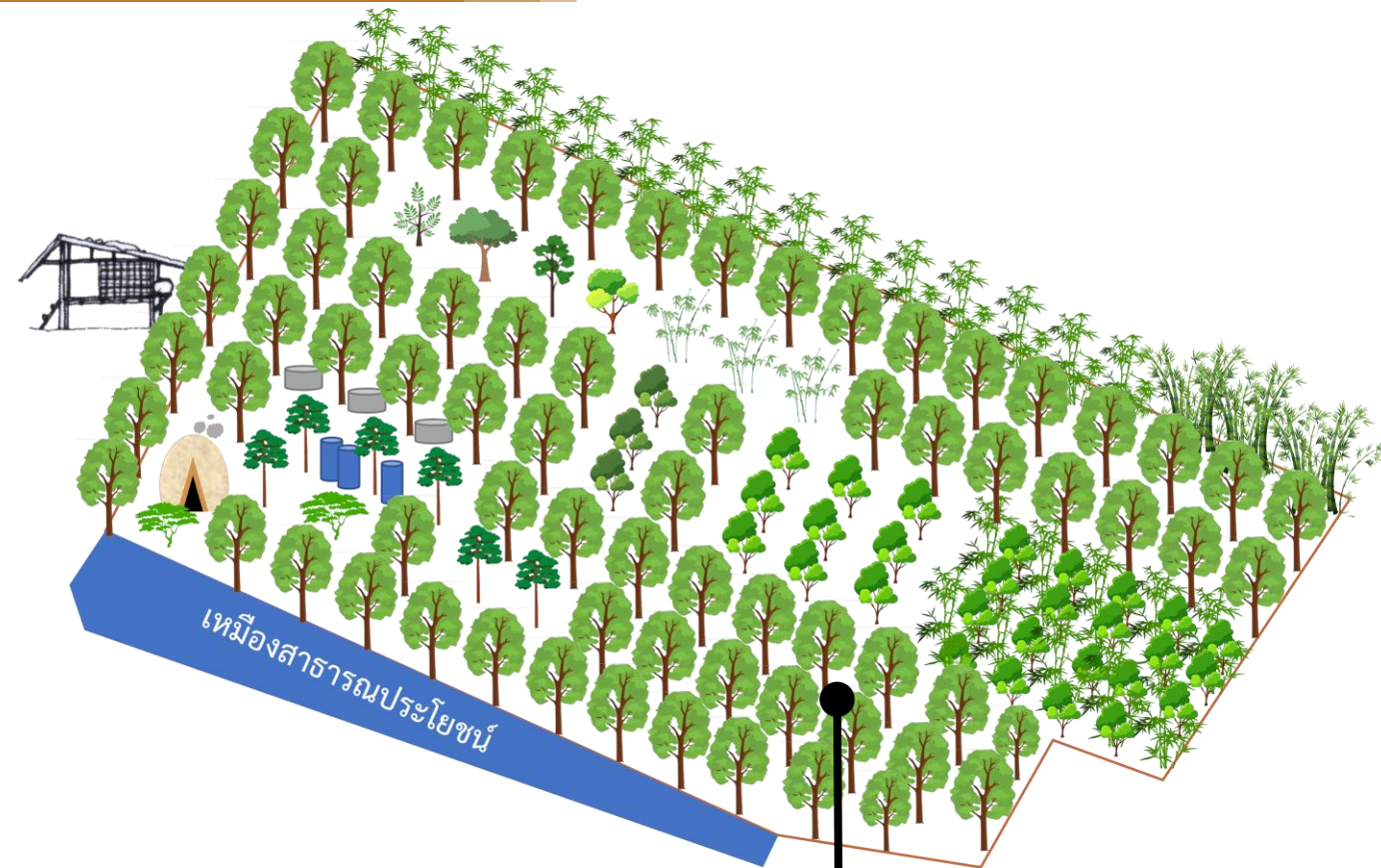

- แปลงที่ 1**
- สวนป่าเติมแปลง
จำนวน 9-1-50 ไร่
 - ปลูกระบบผสมผสาน

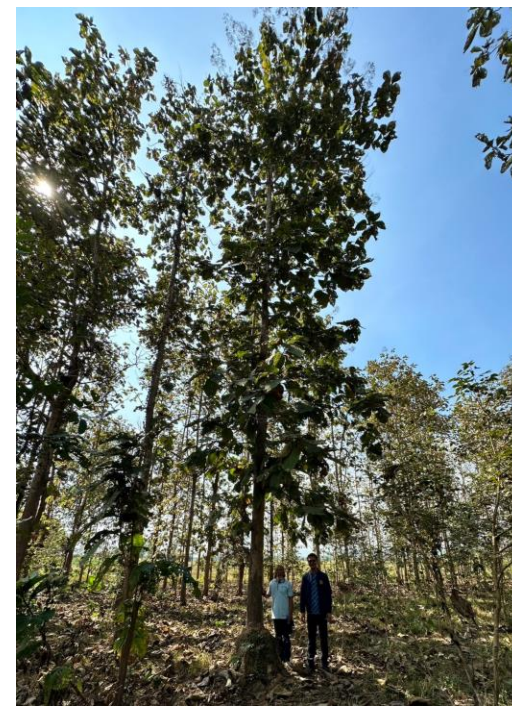
เตาเผาถ่าน
รังผึ้งเทียม

ถังน้ำหมักชีวภาพ

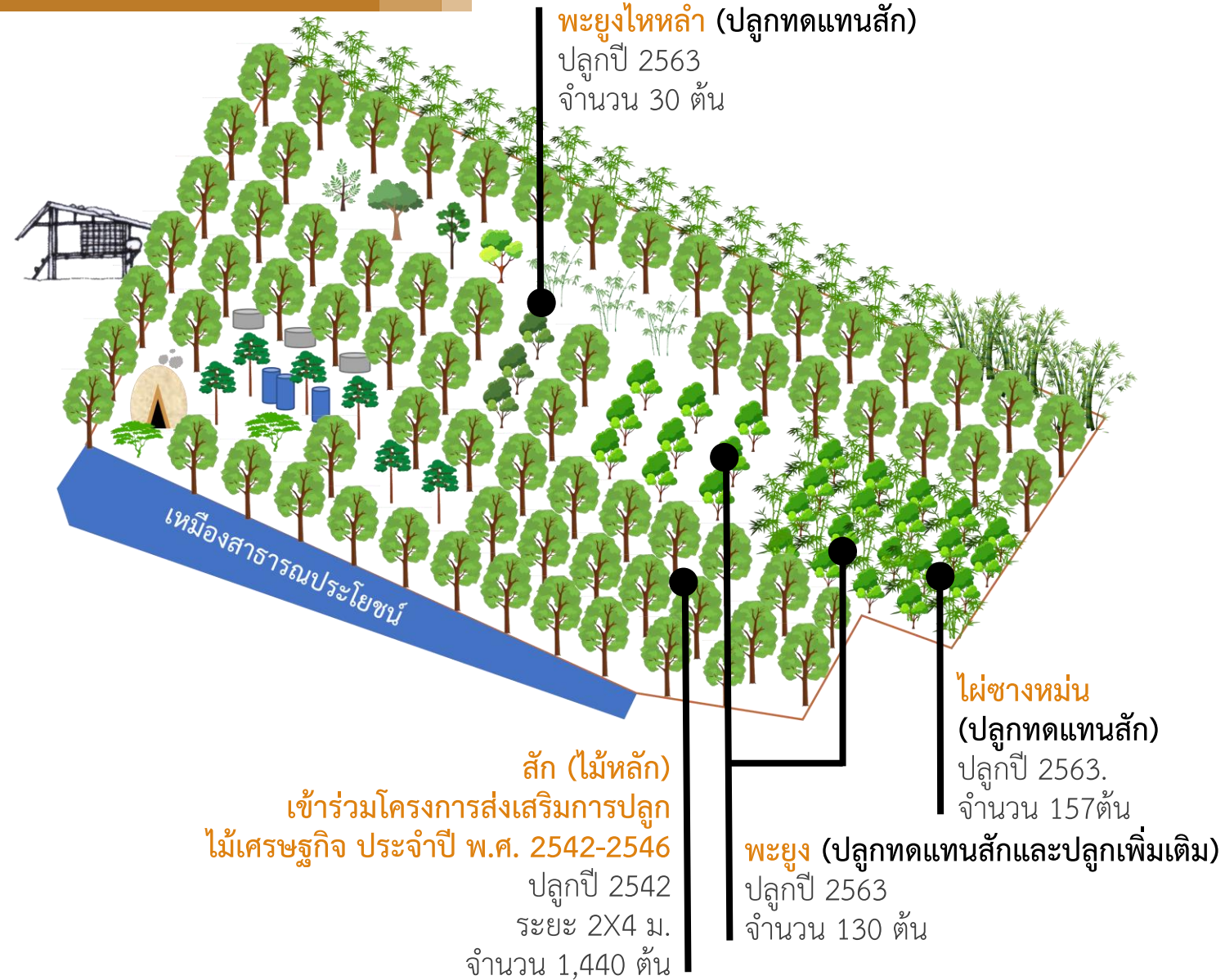
แปลงที่ 1

สัก (ไม้หลัก)
เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูก
ไม้เศรษฐกิจ ประจำปี พ.ศ. 2542-2546
ปลูกปี 2542
ระยะ 2X4 ม.
จำนวน 1,440 ต้น

แปลงที่ 1

แปลงที่ 1

ประดู่, ชิงชัน, อะราง, มะขามป้อม (ปลูกทดแทนสัก)

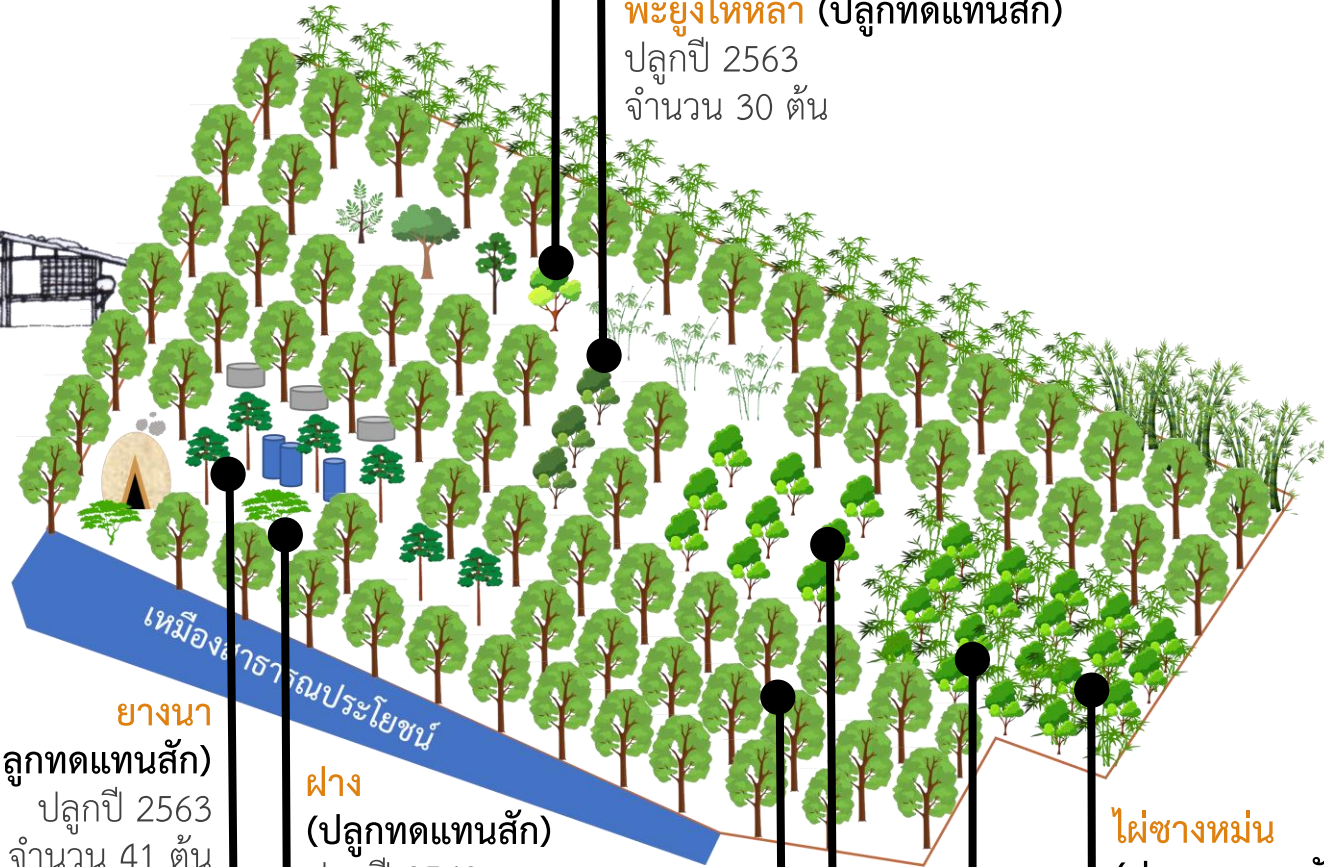
ปลูกปี 2563

จำนวน 8, 10, 5, 10 ต้น

พะยุงไทรหาล้า (ปลูกทดแทนสัก)

ปลูกปี 2563

จำนวน 30 ต้น

ยางนา

(ปลูกทดแทนสัก)

ปลูกปี 2563

จำนวน 41 ต้น

ฝาง

(ปลูกทดแทนสัก)

ปลูกปี 2563

จำนวน 6 ต้น

สัก (ไม้หลัก)

เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูก

ไม้เศรษฐกิจ ประจำปี พ.ศ. 2542-2546

ปลูกปี 2542

ระยะ 2X4 ม.

จำนวน 1,440 ต้น

ไผ่ซางหม่น

(ปลูกทดแทนสัก)

ปลูกปี 2563.

จำนวน 157 ต้น

พะยุง (ปลูกทดแทนสักและปลูกเพิ่มเติม)

ปลูกปี 2563

จำนวน 130 ต้น

แปลงที่ 1

ประดู่ป่า, ชิงชัน, ธารา, มะขามป้อม (ปลูกทดแทนสัก)

ปลูกปี 2563

จำนวน 8, 10, 5, 10 ต้น

พะยุงไทรหาล้า (ปลูกทดแทนสัก)

ปลูกปี 2563

จำนวน 30 ต้น

ไผ่ไร่ (ปลูกทดแทนสัก)

ปลูกปี 2564

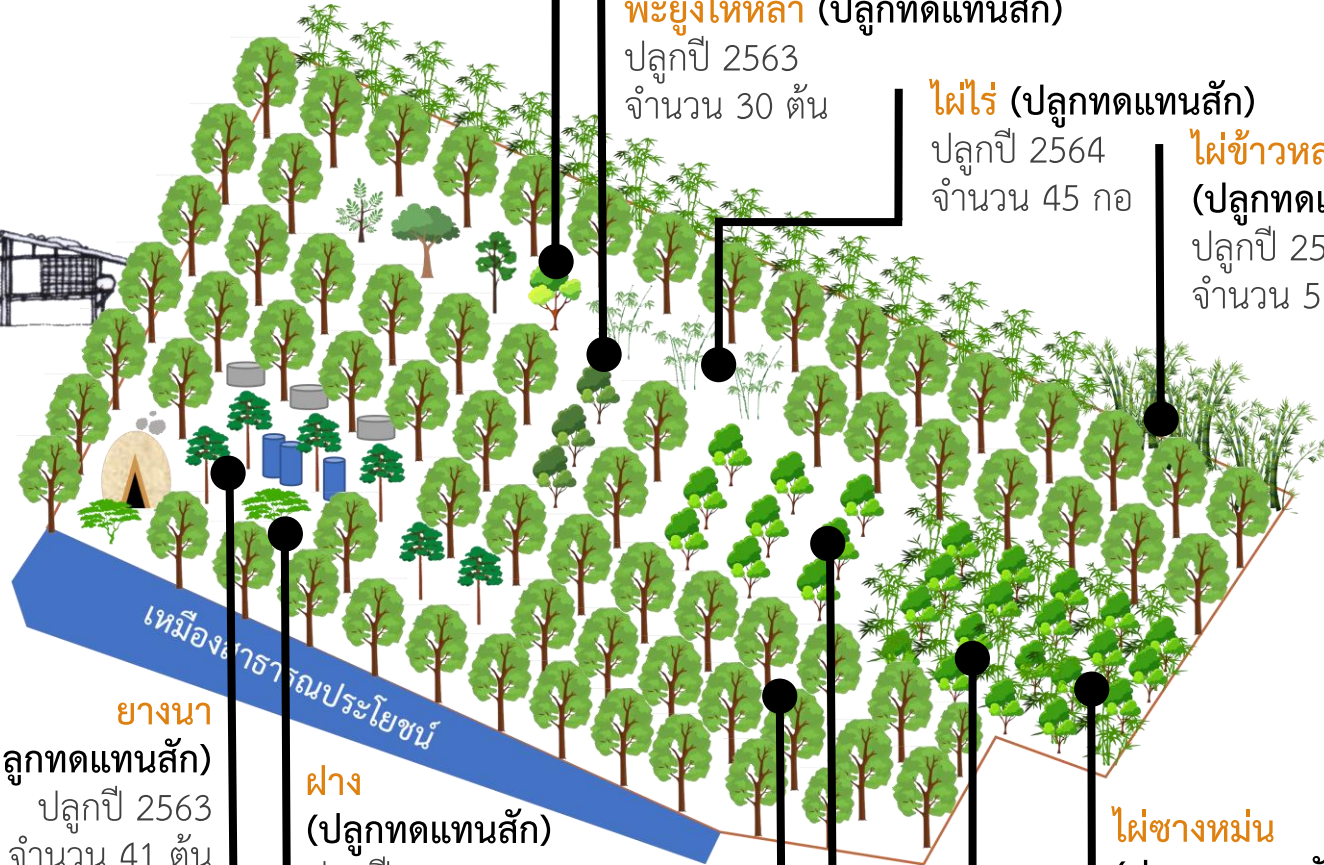
จำนวน 45 กอ

ไผ่ข้าวหลาม

(ปลูกทดแทนสัก)

ปลูกปี 2564

จำนวน 5 กอ

ยางนา

(ปลูกทดแทนสัก)

ปลูกปี 2563

จำนวน 41 ต้น

ฝาง

(ปลูกทดแทนสัก)

ปลูกปี 2563

จำนวน 6 ต้น

สัก (ไม้หลัก)

เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูก

ไม้เศรษฐกิจ ประจำปี พ.ศ. 2542-2546

ปลูกปี 2542

ระยะ 2X4 ม.

จำนวน 1,440 ต้น

ไผ่ซางหม่น

(ปลูกทดแทนสัก)

ปลูกปี 2563.

จำนวน 157 ต้น

พะยุง (ปลูกทดแทนสักและปลูกเพิ่มเติม)

ปลูกปี 2563

จำนวน 130 ต้น

แปลงที่ 2

ปลูกพืชสมุนไพรระหว่างแถวพะยูน
เช่น ขิง ข่า ขมิ้น กระชายและไพล
เป็นต้น

พะยูน (ไม้หลัก)

ปลูกปี 2563

ระยะ 2X4 ม.

จำนวน 729 ต้น

ยางนา

(ปลูกทดแทนพะยูน)

ปลูกปี 2563

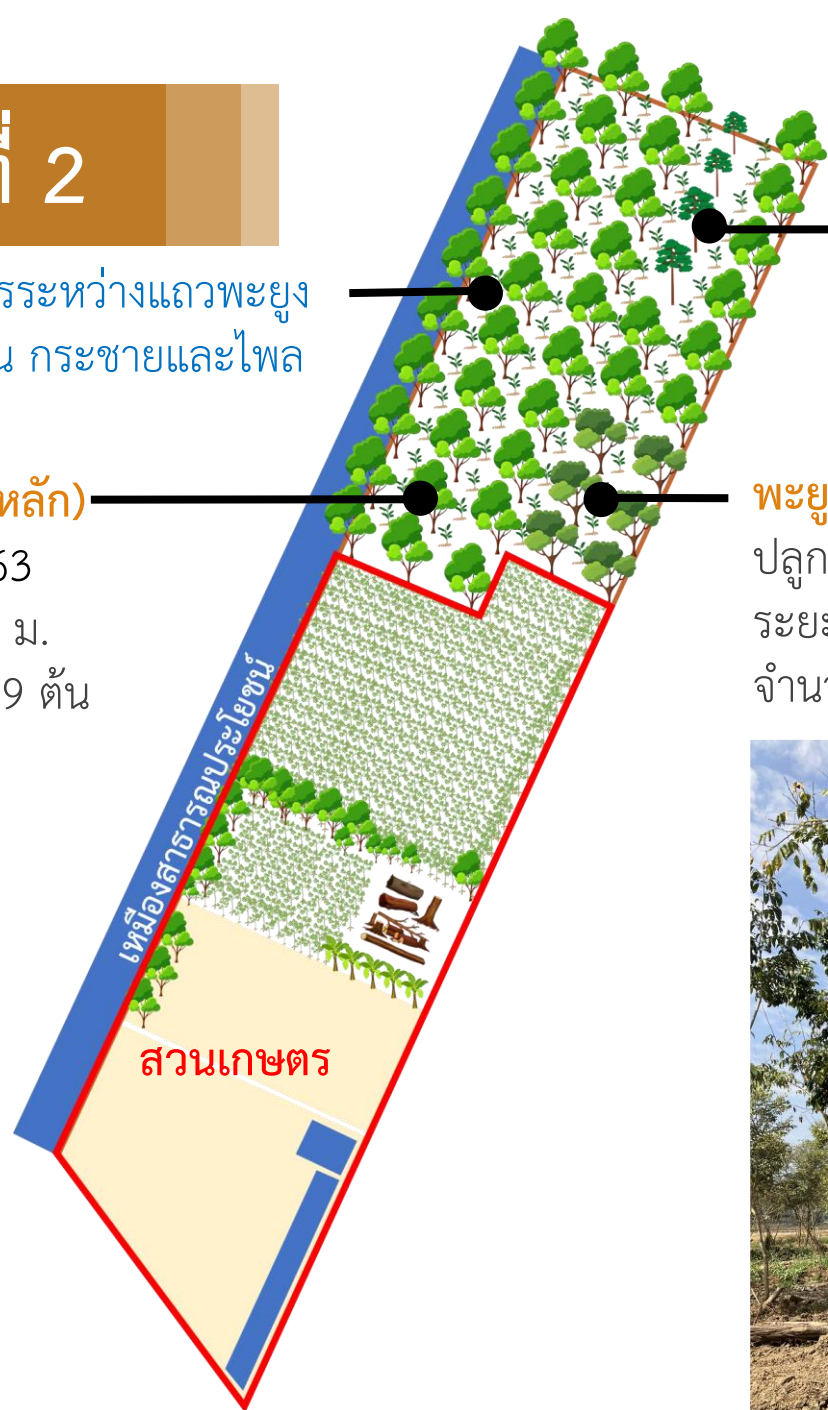
จำนวน 21 ต้น

พะยูนไทร

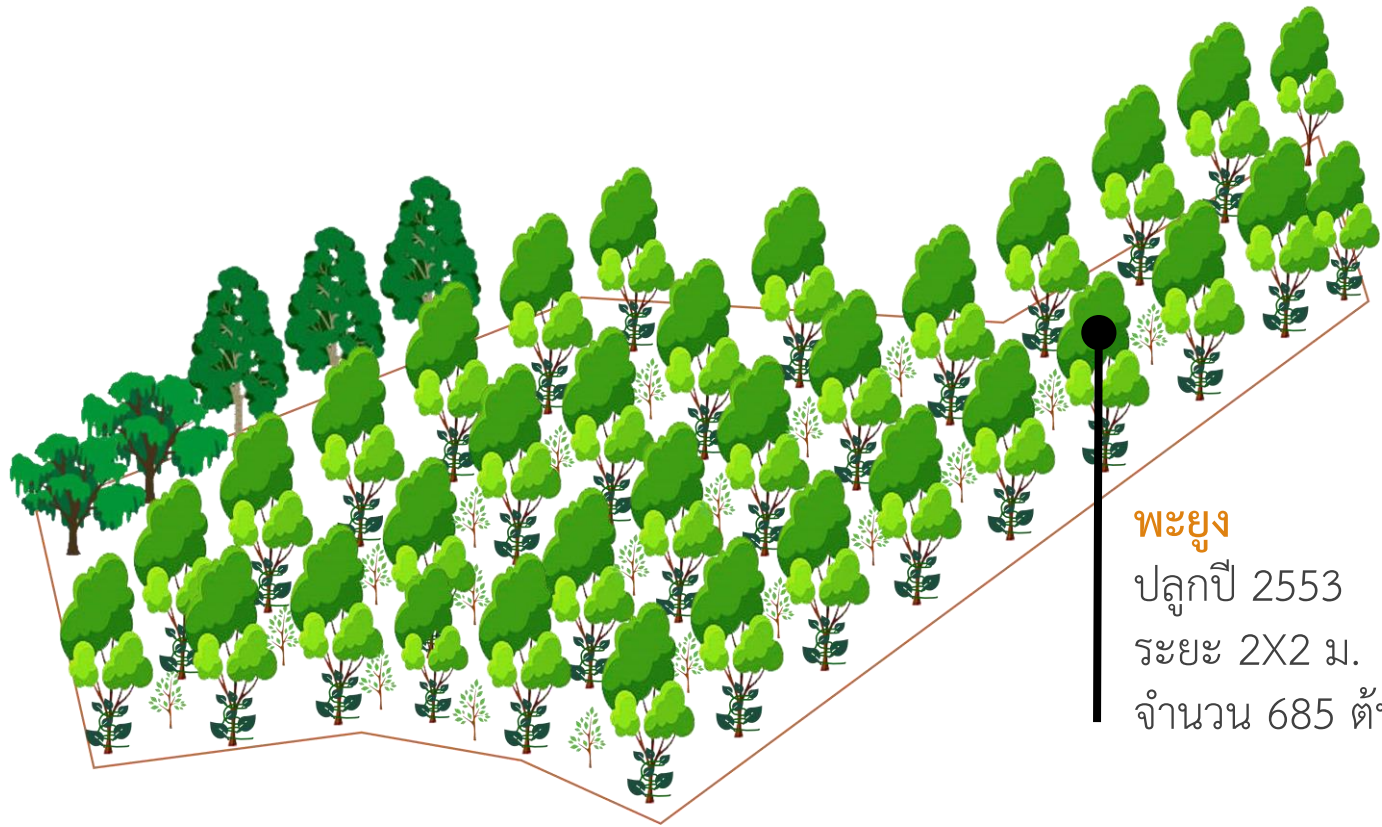
ปลูกปี 2563

ระยะ 2X4 ม.

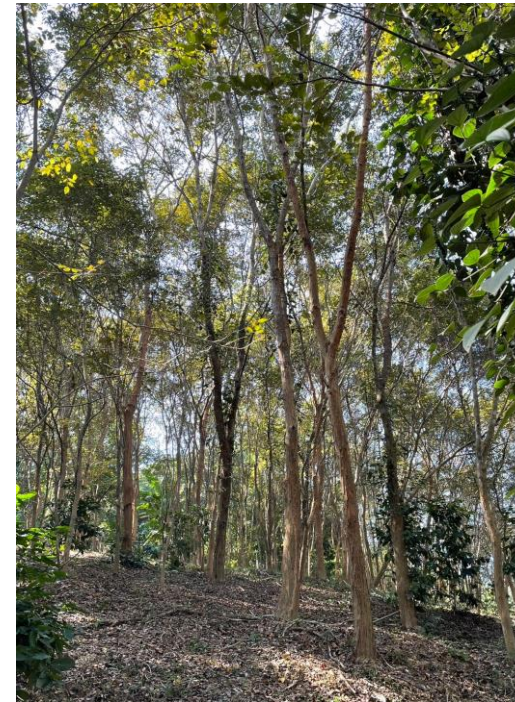
จำนวน 50 ต้น

แปลงที่ 3

พะยุง
ปลูกปี 2553
ระยะ 2X2 ม.
จำนวน 685 ต้น

แปลงที่ 3

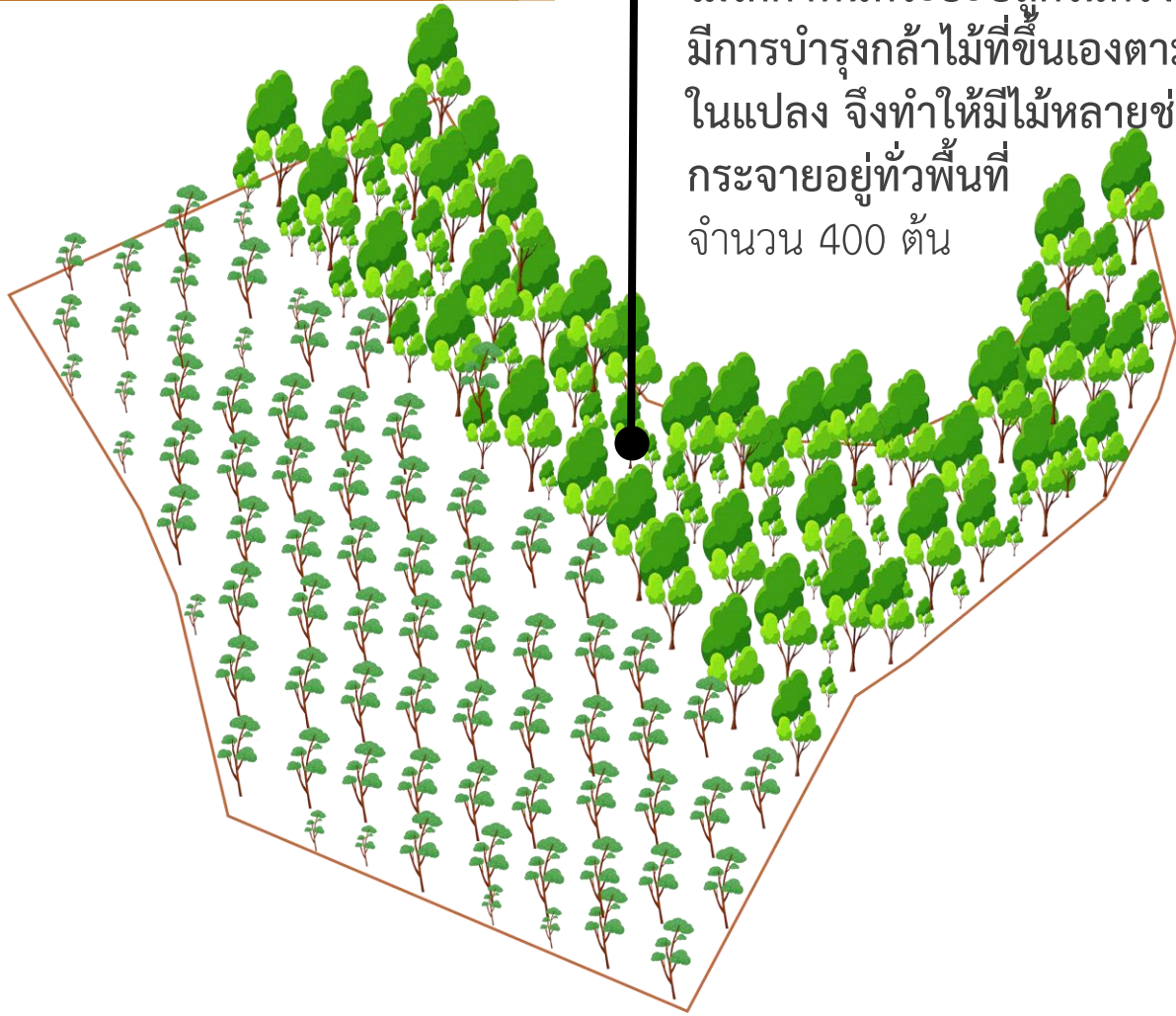

แปลงที่ 4

โซนพะยุง

ปลูกปี 2553

ไม่ได้กำหนดระยะปลูกในครั้งแรกและ
มีการบำรุงกล้าไม้ที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ
ในแปลง จึงทำให้มีไม้หลายช่วงอายุ
กระจายอยู่ทั่วพื้นที่
จำนวน 400 ต้น

แปลงที่ 4

โซนพะยุง

ปลูกปี 2553

ไม่ได้กำหนดระยะปลูกในครั้งแรกและ
มีการบำรุงกล้าไม้ที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ
ในแปลง จึงทำให้มีไม้หลายช่วงอายุ
กระจายอยู่ทั่วพื้นที่
จำนวน 400 ต้น

โซนยูคาลิปตัส คามาลดูลেনซิส (*Eucalyptus camaldulensis*)

เข้าร่วมโครงการส่งเสริม
การปลูกไม้โตเร็วเพื่ออุตสาหกรรม
ประจำปี พ.ศ. 2564-2566

ปลูกปี 2564

ระยะ 2X3 ม.

จำนวน 1,200 ต้น

01

ความคิดริเริ่ม
และความพยายาม
ฟันฝ่าอุปสรรคในการ
ปลูกสร้างสวนป่า

ความคิดริเริ่มในการดำเนินกิจกรรม ที่ทำให้การปลูกสวนป่าเกิดผลสำเร็จ และเป็นแบบอย่างแก่บุคคลอื่น

มีความคิดริเริ่มในการศึกษา
หาความรู้และนำเทคโนโลยี
และนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้
ในสวนป่า

การศึกษาชนิดไม้เศรษฐกิจเพื่อคัดเลือกปลูกในสวนป่า

- ✓ เหมาะสมกับพื้นที่
- ✓ มีมูลค่าสูงและตลาดต้องการ (ทั้งในและต่างประเทศ)
- ✓ ให้ผลตอบแทนยาวนานหลายช่วงระยะเวลา
- ✓ หาเมล็ดหรือกล้าไม้ได้ง่าย
- ✓ กฎหมายรองรับ (ทั้งในปัจจุบันและอนาคต)

ไม้สักและไม้พะยุง ถือเป็นไม้ที่มีมูลค่าสูงเป็นที่
ต้องการของตลาดต่างชาติ

ไม้พะยุง เป็นไม้โตช้า แต่มี
มูลค่าเนื้อไม้สูงมากและให้
ผลตอบแทนทั้งในระยะสั้น
ระยะปานกลาง และระยะยาว

ไม้พะยุง : ไม้ทองคำ
ไม้ท่อนลูกบาศก์เมตรละ 3-5 แสนบาท
สูงกว่าไม้สัก 10 เท่า และราคาจะ
เพิ่มขึ้นในตลาดต่างประเทศ

ไม้พะยุง เป็น ไม้เศรษฐกิจภาคเหนือ
ที่กรมป่าไม้แนะนำให้ปลูก

ไม้พะยุง พืชไฮเทสบัญชี 2 ที่รอ
ปลดล็อกขายต่างประเทศ

ไทยเป็นแหล่งที่ยังมีไม้พะยุง
เหลืออยู่เพียงแห่งเดียวในโลก
เพราะในประเทศเพื่อนบ้านถูก
ลักลอบตัดหมดแล้ว

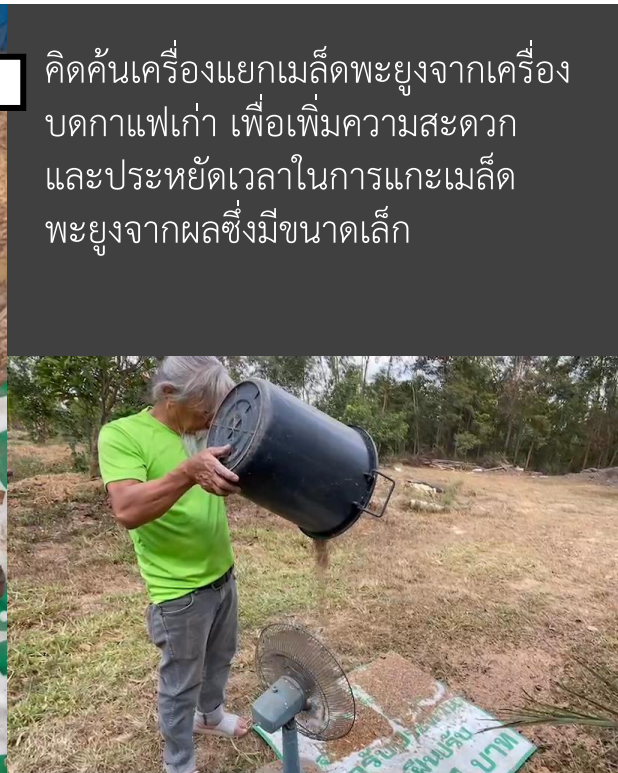

การศึกษาการคัดเลือกแม่ไม้สายพันธุ์ดี

ที่ทนทานต่อโรคและแมลง ความแข็งแรง และมีความสามารถในการให้ผลผลิตที่สูง เพื่อเก็บเมล็ดไว้เพาะกล้าไม้ในสวนป่า และช่วยลดต้นทุนในการซื้อเมล็ดจากภายนอก โดยคัดเลือกจาก 2 แหล่งหลัก ได้แก่

- แม่ไม้ในแปลงสวนป่า
- แม่ไม้จากป่าชุมชนบ้านช่องลม

การศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเมล็ดไม้และการเพาะชำกล้าไม้
เพื่อให้ได้วิธีที่ง่าย สะดวก และรวดเร็ว ตลอดจนสามารถผลิตกล้าไม้ที่มีคุณภาพ
ในปริมาณที่ต้องการ รวมถึงลดค่าใช้จ่ายในการซื้อเมล็ดและกล้าไม้

คิดค้นเครื่องแยกเมล็ดพะยูนจากเครื่อง
บดกาแฟเก่า เพื่อเพิ่มความสะดวก
และประหยัดเวลาในการแกะเมล็ด
พะยูนจากผลซึ่งมีขนาดเล็ก

พะยูน

เผาผลประดู่เพื่อกำจัดส่วนที่ไม่ต้องการและ
ทำให้เมล็ดงอกได้ง่ายยิ่งขึ้น

ประดู่ป่า

ฟาง

การศึกษาการจัดการแมลงศัตรูไม้

เพื่อหาวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหา เช่น การใช้ยาฉุน (ใบยาสูบผสมเหล้า) ฉีดไล่ด้วง
เจาะลำต้นไม้พะยุง การใช้น้ำหมักชีวภาพจากสมุนไพร หรือน้ำส้มควันไม้ ฟันไล่แมลง
ที่มาทำลายใบ ดอก และผล โดยเฉพาะในช่วงที่กล้าไม้อายุ 1 - 3 ปี

มีการบูรณาการในการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างเต็มศักยภาพ ครอบคลุมรูปแบบการปลูกป่า เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์และได้รับผลตอบแทนจากสวนป่าอย่างคุ้มค่าทุกช่วงระยะเวลา

ชั้นเรือนยอด	ไม้ป่า/พืชป่า	พืชเกษตร	ไม้ป่า/พืชป่า	พืชเกษตร	ไม้ป่า/พืชป่า	พืชเกษตร	ไม้ป่า/พืชป่า	พืชเกษตร
ชั้นบน	สัก, ยางนา, ประดู่		ยางนา					ยูคาลิปตัสคามาลดูลเลนซิส
ชั้นรอง	พะยุง, พะยุงไหลหลำ, ชิงชัน, ไผ่ชางหม่น, ไผ่ข้าวหลาม, ไผ่ไร่, มะขามป้อม, อะราง		พะยุง, พะยุงไหลหลำ		พะยุง	โกโก้, กาแฟ (โรบัสต้า)	พะยุง	
ชั้นไม้พุ่ม	ฝาง					พริกไทย, ดีปลี, กาแฟ (อาราบิก้า)		
ชั้นผิวดิน	สมุนไพรและเห็ด		สมุนไพรและเห็ด	ชิง, ข่า, ขมิ้น, กระชาย, ไพล	สมุนไพรและเห็ด		สมุนไพรและเห็ด	

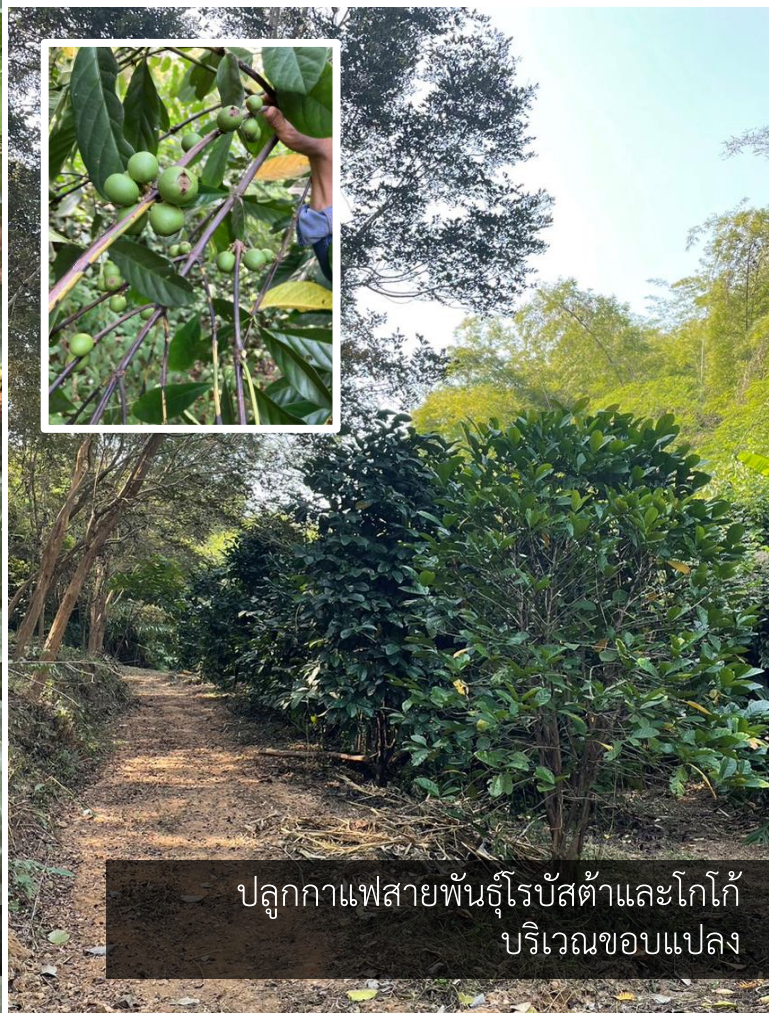
ปลูกกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้าระหว่างแถวพะยูน

ปลูกกล้วย มะม่วง อ้อย
มะนาว บริเวณพื้นที่โคกหนองนา

ปลูกพริกไทยและดีปลีพันรอบต้นพะยูน

ปลูกกาแฟสายพันธุ์โรบัสต้าและโกโก้
บริเวณขอบแปลง

ปลูกพืชสมุนไพร
(ชา ไพล กระชาย ขมิ้น) ระหว่างแถวพะยูน

ความพยายามในการแก้ไขปัญห อุปสรรคในการปลูกสวนป่า

ประเด็นปัญหาและอุปสรรค

การขาดองค์ความรู้ในการปลูกสวนป่า

- ชนิดไม้เศรษฐกิจ (ไม้ไทยและไม้ต่างประเทศ) และการใช้ประโยชน์ เพื่อพิจารณาคัดเลือกปลูกในสวนป่า
- แหล่งเมล็ดไม้ที่มีคุณภาพ และมีแหล่งที่มาที่ถูกต้องตรวจสอบได้
- การปลูกและการดูแลไม้เศรษฐกิจตามการปลูกประเภทต่าง ๆ (เชิงเดี่ยว ผสมผสาน วนเกษตร)
- การขอขึ้นทะเบียนสวนป่า/การขอขึ้นทะเบียนแปลงปลูกพืชอนุรักษ์ประเภทไม้ต้น ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518

วิธีการแก้ไขปัญห

- ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองผ่านสื่อต่าง ๆ
- แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับเครือข่ายเกษตรกรผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมและการศึกษาดูงานต่าง ๆ ทั้งของหน่วยงานรัฐและเอกชน

- สอบถามเจ้าหน้าที่ของกรมป่าไม้เพื่อขอคำแนะนำ

ประเด็นปัญหาและอุปสรรค

สภาพภูมิประเทศและสภาพแวดล้อมที่ไม่อำนวยต่อการปลูกสร้างสวนป่า

- พื้นที่เดิม (แปลงที่ 2) เป็นทุ่งนา
- พื้นที่เดิม (แปลงที่ 1) เป็นโคกเนินดินศิลาแลง แข็งแข็ง และขาดน้ำในบางช่วงของปี

วิธีการแก้ไขปัญหา

- ไถพรวนปรับระดับดิน
- ปลูกไม้เบิกนำที่โตเร็วและทนแล้ง เช่น ยูคาลิปตัส
- บำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุจากซากใบไม้ในพื้นที่ร่วมกับการใช้น้ำหมักเพื่อเพิ่มจุลินทรีย์ในดิน
- การขุดขยายบ่อน้ำไถ่แปลงสวนป่าเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้หลังฤดูฝน
- การเลือกฤดูกาลปลูกที่เหมาะสม (เดือนมิถุนายน)

ประเด็นปัญหาและอุปสรรค	วิธีการแก้ไขปัญหา
เงินทุน -	■ เงินออม ■ รายได้จากผลผลิตของสวนป่า ■ เงินอุดหนุนและกล้าไม้จากการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจและโครงการส่งเสริมการปลูกไม้โตเร็วเพื่ออุตสาหกรรมของกรมป่าไม้
โรค แมลง และภัยธรรมชาติ ■ ตั๊กแตนตำข้าว ■ มวนลำไย (แมงแคง) กินยอดพะยุง ■ ไฟป่า	■ ยาฉุน (ใบยาสูบผสมเหล้า) เจาะแล้วอัดเข้าลำต้น ■ ใช้น้ำส้มควันไม้ หรือน้ำหมักสมุนไพรฉีดพ่นบริเวณยอด ■ มีการกำจัดเศษใบไม้และวัชพืชออกบ้าง เพื่อลดการสะสมของเชื้อเพลิง ■ ทำแนวกันไฟในช่วงก่อนเข้าฤดูไฟป่า (มกราคม - กุมภาพันธ์)
การลักลอบตัดไม้ (ประเด็นความเสี่ยง)	■ สร้างความตระหนักให้กับคนในหมู่บ้านเพื่อช่วยกันเฝ้าระวังและสอดส่องดูแล ■ ส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกสวนป่ากันมากยิ่งขึ้น

ผลงานความสำเร็จ
และความยั่งยืน
ในอาชีพ

ผลงานและความสำเร็จของผลงาน สวนป่า

พะยูงในแปลงที่ 4 ปลุกและขึ้นเองตามธรรมชาติ
จึงมีไม้หลายช่วงอายุ จึงสามารถชุดล้อมจำหน่าย
ได้ทุกช่วงเวลาและตามขนาดที่ลูกค้าต้องการ

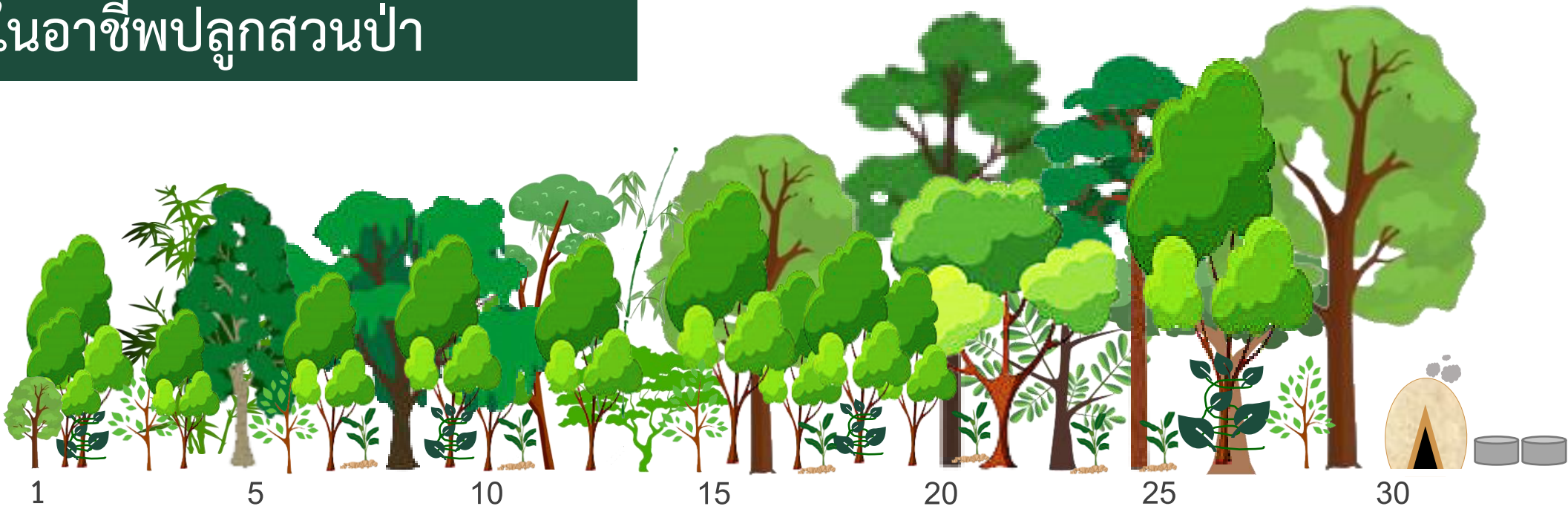
สวนป่า ทั้ง 4 แปลง มีกำลังการผลิตที่เหมาะสมกับชนิดไม้ คุณภาพ
ของพื้นที่ (Site Quality) และมีไม้หลายช่วงชั้นอายุ ทำให้สามารถอำนวยความสะดวก
ประโยชน์ในการใช้สอยและสร้างผลตอบแทนทางเศรษฐกิจได้อย่าง
ต่อเนื่อง สมบูรณ์

สวนป่าได้รับการจัดการตามหลักวนวัฒนวิธีและได้รับการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ต้นไม้มิมีการเจริญเติบโตที่ดี มีสภาพที่สมบูรณ์ โรคและแมลงรบกวนน้อยมาก

เตรียมกล้าไม้	เตรียมพื้นที่	ปลูก	ไม้อายุ 1 – 3 ปี	ไม้อายุ 4 – 6 ปี	ไม้อายุ 7 –10 ปี
- กำหนดชนิดไม้ - เก็บเมล็ดและเพาะชำกล้าไม้เอง หรือขอรับกล้าไม้จากศูนย์/สถานีเพาะชำกล้าไม้	- กำจัดวัชพืช - เตรียมดิน โดยการและไถพรวนปรับหน้าดิน - กำหนดระยะปลูกและหลักแนวปลูก	ใส่ปุ๋ยรองก้นหลุม สูตร 15-15-15 ปริมาณ 1 ช้อนโต๊ะ/หลุม	- ใส่ปุ๋ยหลังปลูก ปุ๋ยยูเรีย (เม็ด) ปริมาณ 1 กำมือ ใส่รอบโคนต้นห่างจากโคนประมาณ 1 คืบ ปีละ 1 ครั้ง ช่วงเดือนกรกฎาคม – สิงหาคม - กำจัดวัชพืช โดยใช้กำลังคน หรือรถไถ 4 – 6 ครั้ง/ปี - ทำแนวกันไฟ 1 ครั้ง/ปี	- กำจัดวัชพืช โดยใช้กำลังคน หรือรถไถ 2 ครั้ง/ปี - ลิดกิ่ง 1 ครั้ง/ปี - ทำแนวกันไฟ 1 ครั้ง/ปี	- กำจัดวัชพืช โดยใช้กำลังคน หรือรถไถ 1 ครั้ง/ปี - ลิดกิ่ง 1 ครั้ง/ปี - ทำแนวกันไฟ 1 ครั้ง/ปี

ความยั่งยืนในอาชีพปลูกสวนป่า

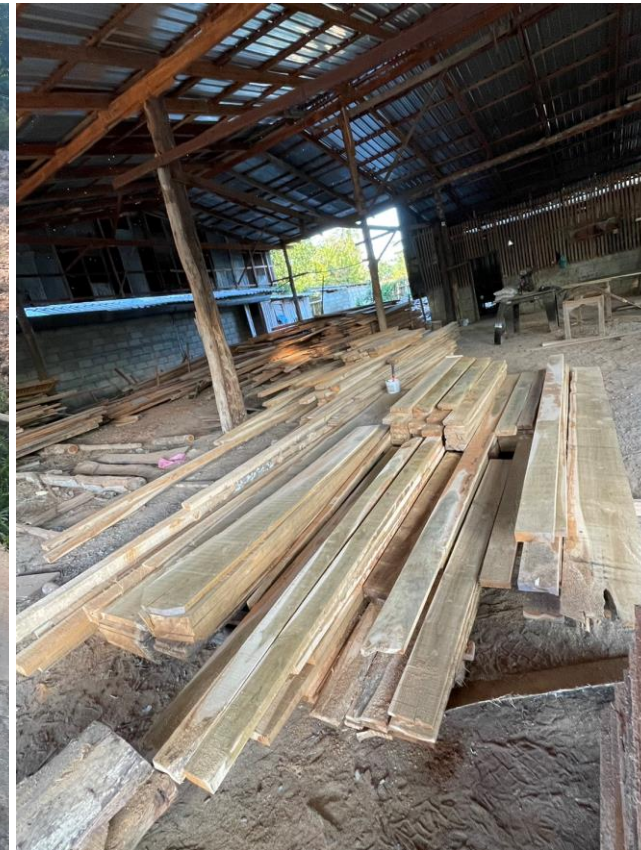

สัก	
พะยูง	
ยางนา	
ประดู่	
ไผ่	
ยูคาลิปตัส	
โกโก้	
กาแฟ	
พริกไทย	
ชิง, ข่า, ขมิ้น, กระชาย, ไพล	
สมุนไพรและเห็ดต่าง ๆ	
เผาถ่าน	
น้ำผึ้ง/ปุยหมัก/ปุยอินทรี	

ระยะเวลา	กิจกรรม	จำนวน (บาท)
พ.ศ. 2552	ตัดไม้สักเพื่อนำมาสร้างบ้าน และทำเฟอร์นิเจอร์ตกแต่งบ้าน	50,000
พ.ศ. 2555	ขุดไม้ล้อม (พะยุง)	15,000
พ.ศ. 2557	ตัดไม้สักเพื่อนำมาสร้างและร้านกาแฟ และทำเฟอร์นิเจอร์ตกแต่งร้านกาแฟ	70,000
พ.ศ. 2565	ขุดไม้ล้อม (พะยุง)	10,000
พ.ศ. 2566	ตัดไม้สักเพื่อจำหน่าย และทำ เฟอร์นิเจอร์ตกแต่งบ้านเพิ่มเติม	250,000
รวม		395,000

การใช้ประโยชน์และรายได้ ทางตรง จากสวนป่า

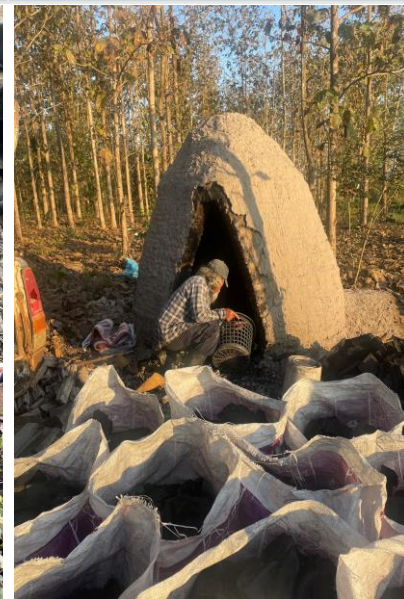

รายได้เฉลี่ยต่อปี

202,400

100,000	3,000	86,400	5,000	5,000	1,500	1,500
เฉลี่ย 50 ต้น ต้นละ 2,000 บาท	เฉลี่ย 1,000 ต้น ต้นละ 3-5 บาท	เฉลี่ย 720 กระสอบ (เดือนละ 2 ครั้งๆ ละ 30 กระสอบ) กระสอบละ 120 บาท	-	-	-	-

จำหน่ายไม้ล้อม
(พะยุง)

จำหน่ายกล้าไม้ป่า
(พะยุง ประดู่ ฝาง)
และพืชเกษตร
(ติบลิ)

จำหน่ายถ่านไม้จาก
เศษไม้/ปีกไม้/กิ่งไม้
และไม้ยูคาลิปตัส
ในแปลงที่ 4 ก่อนการ
ปลูกพะยุง

ผลิตผลจากเมล็ดกาแฟ
ในสวนป่า เพื่อจำหน่ายในร้าน
“ไร่ศักดิ์ - The Teak Farm”

จำหน่ายน้ำผึ้งที่มา
อาศัยอยู่ในรังเทียม
และบนต้นไม้ในสวนป่า

จำหน่ายหน่อไม้สดและ
แปรรูป

จำหน่าย
สมุนไพร เช่น
พริกไทย ขิง
ข่า พาส
รวมถึงเห็ด
ต่าง ๆ

ปลูกพะยูนเพิ่มเติมระหว่างแถวไผ่ซางหม่น
และปลูกทดแทนสักที่ตัดออก

มีการบริหารจัดการเพื่อให้สวนป่า
มีผลผลิตที่หลากหลาย ต่อเนื่อง
สม่ำเสมอ ทั้งการปลูกเพิ่ม
ปลูกซ่อม ปลูกทดแทนไม้เดิม
หรือการบำรุงกล้าไม้ที่ขึ้นเองตาม
ธรรมชาติในแปลง

บำรุงกล้าไม้พะยูนที่ขึ้นเอง

ปลูกยูคาลิปตัสซ่อมต้นที่ตายไป

ปลูกยางนาทดแทนสัก

ประดู่ป่า

เนื้อที่ 1 ไร่ ระยะ 2X2 ม. จำนวน 400 ต้น

ตะเคียนทอง

เนื้อที่ 2 งาน ระยะ 2X2 ม. จำนวน 200 ต้น

นางพญาเสือโคร่ง (*Prunus cerasoides*)

เนื้อที่ 2 งาน ระยะ 2X4 ม. จำนวน 100 ต้น

แปลงทดลองปลูก เพื่อร่วมสนับสนุนการศึกษาวิจัยการใช้ประโยชน์พญาเสือโคร่งด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากการใช้ดอกในอนาคต เช่น *Prunus africana* (CITES App.II) ที่มีการจำหน่ายเปลือกสำหรับอุตสาหกรรมเวชภัณฑ์

ฝาง

เนื้อที่ 2 งาน ระยะ 2X2 ม.
จำนวน 200 ต้น

ได้รับการสนับสนุนกล้าไม้จาก
ศูนย์เพาะชำกล้าไม้เชียงรายและ
สถานีเพาะชำกล้าไม้เชียงราย

“ประดู่” เป็นไม้เศรษฐกิจมูลค่าสูง
ที่ประเทศไทย โดยกรมวิชาการเกษตร
อยู่ระหว่างการศึกษาเพื่อเตรียมการขึ้นบัญชี
อนุสัญญาไซเตส (CITES) หากเป็นผลสำเร็จ
จะช่วยให้เกษตรกรสามารถส่งออกไม้ชนิดนี้
ไปยังต่างประเทศและสร้างรายได้ที่มากขึ้นได้
เช่นเดียวกับ กฤษณา และไม้สกุลพะยุง
(*Dalbergia* spp.)

ความเป็นผู้นำ
และเสียสละ
เพื่อประโยชน์ส่วนรวม
ในด้านต่าง ๆ

03

ความเป็นผู้นำในการทำประโยชน์ ต่อชุมชนและส่วนรวม

ในฐานะผู้ใหญ่บ้าน บ้านช่องลม (ตั้งแต่ พ.ศ. 2559 – 2566) รวมถึงการดำรงตำแหน่งต่าง ๆ เกี่ยวกับป่าชุมชน จึงมีบทบาทสำคัญในการดำเนินกิจกรรมร่วมกับชุมชนในท้องถิ่น หน่วยงานหรือองค์กรที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างต่อเนื่อง

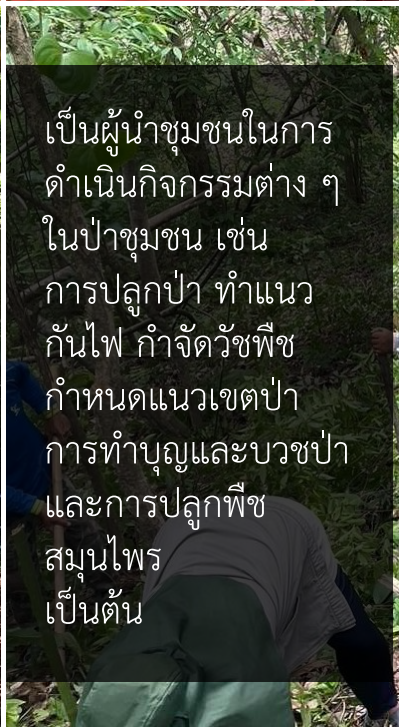
การสนธิกำลังป้องกันปรามการกระทำผิดด้านทรัพยากรธรรมชาติ

เป็นผู้นำชุมชนในการออกลาดตระเวนและรณรงค์หยุดเผาช่วงฤดูไฟป่าในพื้นที่ป่าชุมชน และพื้นที่ป่าใกล้เคียง โดยใช้ความรู้จากการฝึกอบรมเพิ่มประสิทธิภาพชุดลาดตระเวนป้องกันและดับไฟป่าในพื้นที่ตำบลเสี่ยงเกิดไฟป่า ที่จังหวัดจันทัน

เป็นผู้นำชุมชนในการ
ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ
ในป่าชุมชน เช่น
การปลูกป่า ทำแนว
กันไฟ กำจัดวัชพืช
กำหนดแนวเขตป่า
การทำบุญและบวชป่า
และการปลูกพืช
สมุนไพร
เป็นต้น

เกษตรเป็นผู้นำต้นแบบของชาวบ้านและเพื่อน
เกษตรกรที่สนใจในการปลูกสร้างสวนป่า
ซึ่งชาวบ้านที่ดำเนินรอยตามต่างประสบ
ผลสำเร็จในการปลูกสวนป่าและได้ผลตอบแทน
จากสวนปาดังกล่าวเป็นอย่างดี

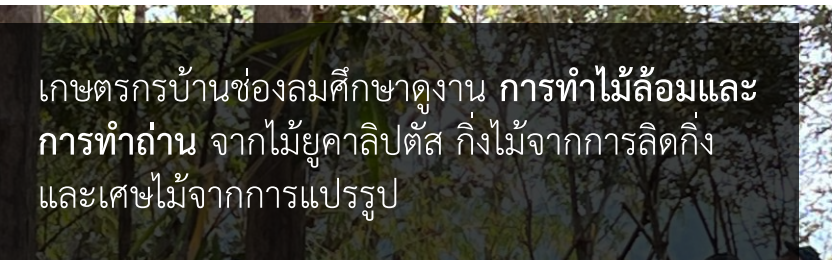

สวนป่าแบบวนเกษตร (Agroforestry) ของนายอุดม ใจดี
1 ในเกษตรกรผู้ปลูกสวนป่าที่ได้รับแรงบันดาลใจและการถ่ายทอด
องค์ความรู้จากนายสมศักดิ์ ปัญญาวิชา

การเสียดสเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

เกษตรกรมีการถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์ด้านการปลูกสวนป่าและด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่ชาวบ้าน เพื่อนเกษตรกร และประชาชนทั่วไป รวมถึงเจ้าหน้าที่ป่าไม้และนักเรียนในโอกาสต่าง ๆ ตลอดจนการใช้สวนป่าของตนเองเป็นแหล่งเรียนรู้และศึกษาดูงาน เกี่ยวกับการปลูกสร้างสวนป่าและการบำรุงดูแลสวนป่า รวมถึงการใช้ประโยชน์จากสวนป่าทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การเพาะกล้าไม้ป่า การจัดการแมลงศัตรูไม้ป่า การทำน้ำหมักชีวภาพ การขุดไม้ล้อม และการเผาถ่าน เป็นต้น

เกษตรกรบ้านช่องลมศึกษาดูงาน การทำไม้ล้อมและการทำถ่าน จากไม้ยูคาลิปตัส กิ่งไม้จากการลิดกิ่ง และเศษไม้จากการแปรรูป

ชาวบ้านบ้านช่องลม ศึกษาฐาน การทำปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ
เพื่อใช้เพิ่มธาตุอาหารในดินและอาหารของต้นไม้ พร้อมทั้งแจกจ่าย
กล้าไม้และน้ำหมักชีวภาพให้ชาวบ้านนำไปใช้อีกด้วย

เป็น วิทยากรบรรยาย เรื่อง ประโยชน์ของการ
ปลูกสร้างสวนป่าและเทคนิคการเพาะชำกล้าไม้ป่า
อย่างง่าย ภายใต้โครงการถ่ายทอดองค์ความรู้อาชีพ
การเพาะชำสู่ชุมชน (ครูกล้าไม้) แก่นักเรียนในท้องที่

อุทิศตนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนา
ชุมชนและงานสาธารณประโยชน์
ของชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ

พ.ศ. 2563 - แจกผ้าห่มกันหนาว
จาก ThaiBev แก่ลูกบ้าน

พ.ศ. 2562 - แจกจ่ายพืช ผัก และสวนครัวที่ปลูกไว้พร้อมกับอาหารแห้ง รวมถึงสิ่งของที่ได้รับบริจาค
จากผู้มีจิตศรัทธาแก่ผู้ประสบภัยที่ต้องกักตัวจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด - 19

นำทีมจิตอาสาปลูกต้นไม้และทำความสะอาดสถานที่
สาธารณะในโอกาสสมหามงคลต่าง ๆ

นำทีมกำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน และเครือข่าย อสทป.
ต.ดอนศิลา ปลูกป่าร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ
ในวันสำคัญด้านทรัพยากรธรรมชาติเป็นประจำ
ทุกปี เช่น วันต้นไม้ประจำปีของชาติ เป็นต้น

เครือข่ายองค์กรชุมชนอำเภอเวียงชัย (สทพ.)
ตำบลดอนศิลา อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย
ปลูกป่า วันที่ 17 พฤษภาคม 2560
บ้านช่อขลุม หมู่ 3 ตำบลดอนศิลา อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

พิธีปลูกต้นไม้
วันต้นไม้ประจำปีของชาติ พ.ศ. 2560
ณ บริเวณอ่างเก็บน้ำช่อขลุม หมู่ที่ 3 ต.ดอนศิลา อ.เวียงชัย จ.เชียงราย
วันพุธที่ 17 พฤษภาคม 2560
โดย สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 15 (เชียงราย) ร่วมกับ เทศบาลตำบลดอนศิลา
กำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลดอนศิลา
ชุมชนบ้านช่อขลุม และชุมชนใกล้เคียง ตำบลดอนศิลา

เป็นเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยและให้บริการ
ประชาชนในงานเทศกาลและโอกาสต่าง ๆ ในตำบล

บริจาคที่ดินเพื่อสร้างถนน
สาธารณะในหมู่บ้าน

พ.ศ. 2533 - บริจาคที่ดิน
เพื่อสร้างถนนหมู่บ้าน ระยะทาง
200 เมตร

พ.ศ. 2559 - บริจาคที่ดินให้
เทศบาลดอนศิลาเพื่อสร้างถนน
ระยะทาง 150 เมตร

การอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม

04

การดำเนินกิจกรรมในสวนป่าที่ไม่ส่งผล กระทบในเชิงลบต่อทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

เกษตรกรหลักเลี่ยงการใช้สารเคมี
และใช้สารอินทรีย์ในกิจกรรมของ
สวนป่าให้ได้มากที่สุด โดยเฉพาะ
ในการบำรุงดินและการดูแลรักษา
ต้นไม้มีความแข็งแรงปราศจากโรค
และแมลง โดยใช้น้ำส้มควันไม้
หรือน้ำหมักจากสมุนไพร เช่น ข่า
สะเดา ยาสูบ มะกรูด รากหางไหล
(เครือไหล) หรือโล่ดิน และหนอน
ตายหายาก เป็นต้น

บำรุงดินและต้นไม้ด้วย
ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ จากเศษปลา
ที่เหลือจากการทำประมงที่จับมา
จากอ่างเก็บน้ำประจำอำเภอเวียง
ชัยที่อยู่ใกล้เคียง (อ่างเก็บน้ำ
หนองหลวง) หรือ หัวมันสำปะหลัง
ที่มากในพื้นที่

เสริมธาตุอาหารในดินเพื่อใช้เพาะกล้าไม้และปลูก
ด้วย **ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด** จากผักตบชวาสดและ
ซากผักตบชวาที่เน่าทับถมในอ่างเก็บน้ำ (ขี้ปิ้ง)
ซากใบไม้ วัชพืช ดินขุยไผ่ และมูลสัตว์ต่าง ๆ

การดำเนินการกิจกรรมในสวนป่าที่มีส่วนช่วยในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมีการน้อมนำศาสตร์พระราชา หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น มาเป็นแนวทางหรือประยุกต์ใช้

เกษตรมีการน้อมนำศาสตร์พระราชา “เศรษฐกิจพอเพียง” “เกษตรทฤษฎีใหม่” “ปลูกป่า 3 อย่าง ได้ประโยชน์ 4 อย่าง” รวมถึง นโยบายรัฐบาล และหลักการ BCG มาประยุกต์ใช้ในการจัดการสวนป่าและพื้นที่โดยรอบ โดยเฉพาะในมิติของการอนุรักษ์ดินและน้ำภายในสวนป่า รวมถึงการจัดการเพื่อให้เป็นพื้นที่สีเขียวเพื่อการผลิต (Productive Green Space) สำหรับเป็นแหล่งช่วยดูดซับก๊าซเรือนกระจกด้วย

การปลูกไม้หลายชนิด หลายวิสัย (Habit) และหลายชั้นเรือนยอดผสมผสานกัน ทำให้พื้นที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง นอกจากนี้ การปลูกไม้เป็นแนวกันลม ร่วมกับการจัดทำแนวกันไฟบริเวณรอบสวนป่า เพื่อป้องกันไม่ให้ไฟเข้าบริเวณสวนป่า และงดเผาใบไม้ในพื้นที่ โดยให้ใบไม้คลุมหน้าดิน ก็สามารถรักษาความชุ่มชื้นในดินบริเวณสวนป่าได้เป็นอย่างดี

มีการศึกษาเพื่อขอรับการประเมินความสามารถในการกักเก็บก๊าซเรือนกระจกผ่านการปลูกต้นไม้ ภายใต้โครงการ LESS ขององค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) และหาแนวทางความเป็นไปได้ในการขายคาร์บอนเครดิตต่อไป ซึ่งถือเป็นการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในมิติของการเพิ่มแหล่งกักเก็บ/ดูดกลืนก๊าซเรือนกระจกจากพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ (Economic forest)

ประกาศ รายชื่อพรรณไม้เศรษฐกิจโตเร็ว สำหรับ T-VER-METH-FOR-04 ระเบียบวิธีการลดก๊าซเรือนกระจกภาคสมัครใจ สำหรับ สวนไม้เศรษฐกิจโตเร็ว (Economic Fast Growing Tree Plantation)	
1. ยูคาลิปตัส	<i>Eucalyptus spp.</i>
2. กระถินเทพา	<i>Acacia mangium Willd</i>
3. กระถินณรงค์	<i>Acacia auriculiformis A. Cunn. ex Benth.</i>
4. กระถินยักษ์	<i>Leucaena leucocephala (Lam.) de Wit</i>
5. ตะกู	<i>Anthocephalus chinensis (Lam.) A. Rich. ex Walp</i>
6. มะออกกานี	<i>Swietenia macrophylla King</i>
7. สะเดา	<i>Azadirachta indica A. Juss.</i>
8. สะเดาเทียม	<i>Azadirachta excelsa (Jack) jacobs</i>
9. สนประดิพัทธ์	<i>Casuarina junghuhniana Miq.</i>
10. สนทะเล	<i>Casuarina equisetifolia Forst & Forst.f.</i>
11. ไม้ชนิดต่างๆ	Bamboo

“

ปลูกต้นไม้ มีแต่ได้ ไม่มีเสีย มันยอมให้ประโยชน์
แก่เราไม่ทางใดก็ทางหนึ่งอย่างแน่นอน ปลูกตอนนี้จะได้
ไม่เสียโอกาสในวันข้างหน้า ค่อย ๆ ศึกษาและทดลองปลูก
น้อย ๆ ไปก่อน ถ้าเห็นว่าดีแล้วค่อยปลูกขยายเพิ่ม
โดยเฉพาะไม้พะยุง ที่ให้ผลตอบแทนได้อย่างมาก ทั้งขาย
เป็นไม้ท่อน ไม้แปรรูป ขุดขายเป็นไม้ล้อย่อม หรือจะทำเป็น
ผลิตภัณฑ์สวย ๆ เพิ่มมูลค่าก่อนเอาไปขายก็ได้ทั้งนั้น

สมศักดิ์ ปัญญาวิชา

ຂບກາວຮຸ່ງແສງ

ພາບພາບພາບພາບພາບ

ສະພາສະພາສະພາສະພາ
ສະພາສະພາສະພາສະພາ (ສະພາສະພາ)
ໂທ. ໐ ໒໓໓ ໑໔໔ ໙໙ ໑໔